

Kesäinen idylli.

Idyllin melkeinpä "keskellä" kaupunkia muodostaa vanha tuttavamme Mustasalmi maisemineen.

Jouduin taas kerran, merituulen luoteesta puhaltaessa ja minun etsiessäni yksisoutuisellani laita- ja myötätuulta, "oikaisemaan" Kesälääni sen kautta ja iki-ihastuin niinkuin monta kertaa aikaisemminkin.

Mustasalmi on melkein aina tuulilta suojassa, vaikka meri sen suussa voi myllertää vaahtopäisen vihaisena. Myötänen lähtee mukavasti kuljettamaan venettä salmen läpi, mutta soutaja saa olla tarkkana, sillä salmi on armottomasti mataloitunut. Puut kaareutuvat pitkälle yli rantaveden, ja paikoin on rantakasvillisuus koopillisen rehevää. Laiturit, möljät istumapenkkeineen, portaineen, tikkaineen, lankkusiltoineen kallistelevat kaikkiin ilmansuuntiin sopeutuen jollain tavoin kotoisasti jokseenkin valtoimena rehoittavaan luontoon. Vain siellä täällä on tuore lankku tai lauta lyöty vuosikymmenien veden ja ilman harmaannuttaman lahon paikalle.

Vene soluu veden pintaa. Asumukset vilahtelevat ohi. Milloin siinä on sauna rantatörmällä, milloin venevaja, sekun kallisteleva, työntyy veteen saakka. Tuossa pieni kesämökki tuuhean puistikon keskellä, veranta kukkapaljouden peitossa, tuolla vanhojen puiden suojassa vilahtaa kerran vitivalkoisen huvilan harmaantunut seinä lasikuisteineen ja värillisine ruudukoineen. Tämä on vanhojen Oulun patruunain kesäläyhdyksuntaa, kaikki nuo upeat huvilat rahalla rakettuja kultamarkan arvon aikana. Rikkaus ja hyvinvointi loistavat vieläkin pihakuisteista, parvekkeista, torneista ja ullakkoulukkeista. Siinä on konsulin, tuolla kauppaneuvoksen, toisenkin tunnetun pohatan, huvila, on nykyneuvostenkin. Moni noista valkoisista kesäkodeista on välikäsien kautta siirtynyt jonkun sosiaalista huolto- tai kasvatustyötä tekevän yhdistyksen omistukseen, ja talot saleineen ja somine kamareineen, puistot, pelikentät, saunat ja uimahuoneet palvelevat nyt vapaasti kesäpölyisen kaupungin nuoria ja vanhoja, joilla ei muuten olisi mitään toivoa tällaisesta huvilaylellisyydestä.

Virta venettä vie... Purjeveneet, kullat, meri- ja jokiveneet sekaisin, prutkut ja kajuuttakomeat moottorit joutuvat rantalaitureihin ja -puihin kiinnitettynä, joku venevanhus siellä lepää kuin juoppo, kokka maalla, perälauta pinnan alla. Kuinka kirjoittikaan Juhani Aho surumielisessä lastussaan "Vanha venevalkama"!

Aika muuttuu, mutta Mustansalmen ranta-asutus tuntuu pysyvän entisellään, omistajat ja asujat vain vaihtuvat. Ennen oli Mustasalmi rauhaisaa maaseutua, nyt se, silloin mantereeseen yhdistettynä, asemakaavan ääriiviivoinen, on kaupunkia täysin maaseudun eduin. Mutta synkänä varjona tämän idyllin yllä lepää häätöuhka... Siksi joka kerta sen läpi soutuessani koetan meä sieluuni kuvan nopeasti vaihtuvan naiseman jokaisesta yksityiskohdasta.